ל) בב״ק נוסף: דידיה דלה מצי אמר ליה מא את גבי מזיבורית אלא גבי ממיטב, c.], 1) [c"n (1:],
n) [c"q (k:],
u) [qiqenh te"q e"t ש) [נוטפנות זכיק ב:], ה"ג], "נ) [ב"ק ג:], יל) [מעילה יט.], יל) [ב"מ לט:], יג) בדפו"ר: דמוזק, יד) [ב"ק נג.], עו) [כן הוא לשון לש"י בב"ק ז.],

וֹ. כִּי יַבַער אִישׁ שַׂרֵה אוֹ ו. כָּי יָבְעָּוֹ אִישׁ שְּׁוֶּהֹאוּ כֶּרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוּ וֹבָעַר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַבּ שְׁבֵּהוּ ישַׁלֵם: ומֵיטַב בּרְמוּ שמות כב ד . 2. וכי יגף שור איש את שור רַעַהוּ וְמֵת וּמְכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחִי וְחָצוּ אֶת בַּסְפּוֹ וְגַם אֶת הַמֵּת שמות כא לה

תורה אור השלם

גליון הש"ם

גמ' שור רעהו אמר רחמנא. ע' תשונת רשד"ס

מלק י"ד סימן רמט:

מוסף תוספות א. כגון שהיתה עדית דמזיק כזיבורית דניזק ר"ע בדמזיק . שיימי׳, ור׳ ישמעאל לימא בדניזק שיימינן וצריך המזיק לשלם לו לניזק . עדית כמו העדית שיש לו מיט״ק, ב. לו מיט״ק. מעלמא. מוס׳ הרח״ם ג לר׳ ישמעאל יאט"ט, ג. לדי ישמעאל יהיב ליה עידית ולר"ע יהיב לי' זיבורית. מוס' היה ליי זיבורית. מוקי הרא"ש, T. דלית ליה למזיק עידית כשל ניזק. מוק׳ הרא"ש. ה. אלא דניתא לי׳ לאוקומי תלומיוני . כדקתני ברייתא דמייתי בסמוך דלר׳ ישמעאל מעילת ממיטב דניזק ממיטב דמזיק. ממיטב דמזיק. תוס' הרח״ש. 1. דמה לקרן. תוס' הרח״ש. ז. נמי לא ילפינן דלא. תוס' נ״ק ו: ד״ה שור. ח. הנזיקין שמין להם בעידית, ק״ו להקדש, אמר ר' אבא בר פפי. רכנו קרשקש, 10. פיי, אם בהכשר נזיקין דהיינו נזקי ממון, וקרי להו הכשר נזיקין משום דע״י הכשרו נרקן משום דע דוכשרד אתיין, דהא אפי׳ בשמירה פחותה סגי בהו, וכדאמרי׳ התם (ב"ק מה:), וכיון הוגם (ב"ק מה:), וכיון דלא שמרן הרי הוא כאילו הכשירן הוא, ובגמ׳ דילן . קרי להו הכי התם (שם ט:) קרי להו הכי התם (שם ט:) הכשרתי את נזקו. רננו קלשקש. י. לבדק הבית. תוס' נ"ק ו: ד"ה שור. "א. אלא באומר הרי עלי מנה. תוס' נ"ק ו: ד"ה שור. יב. גבי האי מאן דגזל חביצא דתמרי מחבריה דלא ממעט מכי

יאכל פרט למזיק אלא יאכל פרט למזיק אלא חומש, דמשמע הא קרן חייב. תוס' הלח"ש.

מדאורייתא

הכא במאי עסקינן כגון שהיחה עידים דניוק כויבורים דמויק. ולרבי ישמעאל נמי אין שמין אכילת ערוגה אלא לפי מה שהיתה אם שמינה שמינה אם כחושה כחושה ולאחר שנישומה בבית דין ואמר אין לי מעות לפורעו יטול קרקע בדמי מעות נזקו ובא להגבותו מזיבורית

שלו והיא טובה כעידית של ניזק והלה אומר מעידית שלך הגביני לפי דמי מקי שכן אמרה תורה מיטב שדהו וגו': רבי ישמעאל סבר בדניוק שיימינן. ומיטב שאמרה תורה שאם בא להגבותו קרקע גרוע מעידיתו של ניזק ויש לו להגבותו ערוגה במיטבם של ניזק על כרחו יגבהו ממיטב אבל טובה מעידיתו של ניזק אין לנו לכוף את המזיק לפרוע ואפילו יש לו: בדמזיק שיימיגן. ממיטב שדותיו אמרה תורה שיגבנו: נחמרה שדה למעלה. לענין נזק ובער בשדה אחר: ונאמרה שדה למטה. לענין תשלומין מיטב שדהו וגו': ורבי עקיבא. שדהו ישלם כתיב במשלם הכתוב מדבר דהיינו מזיק. והכי קאמר ר"ע לא בא הכתוב להקל על המזיק להפטר בזיבורית שלו אם היא כעידית של ניזק אלא להגבות לניזקין מן העידית של מזיק: ורבי ישמעאל. אמר לך: אהני גוירה שוה. דשדה שדה דבניוק שיימינן: ואהני קרא. דשדהו ישלם דמשמע דבמזיק שיימינן: וויבורים דידיה לא שויא **כעידית דניזק.** אהני קרא לשלומי מעידית דידיה דאי לאו קרא הוה אמינא לא חייביה רחמנא טפי ממיטב דניזק ולא רמי דיניה דניזק אעידית דמזיק ולישקול מאי דמשכח גביה כאילו לא הוה ליה עידית: וק"ו להקדש. וקא סלקא דעתך בניזקין נמי קאי: לא יהא אלא בעל חוב. בדבורא בעלמא דקביל עליה מי עדיף מחוב דתנן בבינונית דאם החמירה תורה בניזקין לא ילפינן חוב מיניה: איכא למיפרך. כלומר אפילו סבירא ליה הכי לא ילפינן הקדש מיניה דאיכא למיפרך מה לבעל חוב שהוא

הדיוט דינא הוא דלישקול בעידית: שכן יפה הכחוב כחו בניזקין. שחברו חייב בנזקו: משלם נזק שלם. ודריש רעהו הכי רעהו הוא דמשלם חלי נזק אבל להקדש נזק שלם ולגבי היזק הקדש דריש הכי לרעהו הוא דמחייב אבל הקדש שהזיקה פטור: אי הכי. דר"ע כר"ש אוקמת ליה מאי דוחקיך דאוקמת פלוגתא דרישא בשומא דניזק ומזיק דלמא לגבות

מן העידית דהאמר ר"ע נמי מעידים דניזק האמר דהיא זיבורים דמזיק כר׳ ישמעאל ואמינא לא פליג עליה אלא בק"ו להקדש דר׳ ישמעאל לא סבירא ליה דר"ש בן מנסיא: אם כן. דלא פליג עליה דרישא מאי לא בא הכתוב דקאמר דמשמע לא בא לכך אלא לכך: ועוד. אי ר"ע קולא קאמר לגבי מזיק כר׳ ישמעאל: מאי קל וחומר להקדש. דקאמר הואיל וקולא היא היכי מצי למימר וק"ו דמקילינן נמי גבי הקדש: תניא

הכא במאי עסקינן "כגון שהיתה עידית

דניזק כזיבורית דמזיק רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ור"ע סבר יבדמזיק שיימינן מ"מ דרבי ישמעאל נאמרה ישדה לממה ונאמרה ישדה למעלה מה שדה האמורה למעלה דניזק אף שדה האמורה לממה דניזק ור"ע סבר מיטב שדהו ישלם דהאיך דקא משלם ור' ישמעאל אהני גז"ש ואהני קרא אהני גז"ש לכדאמרן אהני קרא דאי אית ליה למזיק עידית וזיבורית וזיבורית דידיה לא שויא כעידית דניזק דמשלם ליה ממימבי רע"א לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק"ו להקדש מאי ק"ו להקדש אילימא דנגחיה תורא דידן לתורא דהקדש 9 שור רעהו אמר רחמנא יולא שור של הקדש אלא לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית דאתי גזבר ושקיל מעידית לא יהא אלא בעל חוב ובעל חוב דינו בבינונית וכ"ת קסבר ר"ע בעל חוב שהיל בעידית כניזקין איכא למיפרך מה לבעל חוב שכן יפה כחו בניזקין תאמר בהקדש שכן הורע כחו בניזקין לעולם דנגחיה תורא דידן לתורא דהקדש ור"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא ידתניא ר"ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח לשור של הדיום פמור ושל הדיום שנגח לשור של הקדש בין תם ובין מועד משלם נזק שלם אי הכי ממאי דבעידית דניזק כזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניזק שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן קמיפלגי דר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא ור' ישמעאל סבר לה כרבגן א"כ מאי לא בא הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר רב אשי

מקין להדיוט ואין מקין לגבוה אלא באומר הרי עלי מנה' כו' משמע דלא משכח נזקין להקדש לא בשן ורגל ולא באדם המזיק יא ובפ״ק דבבא קמא (דף ע:) נמי תנן נכסים שאין בהן מעילה ואכולהו ד' אבות קאי ואפילו אמקי אדם למ"ד" מבעה זה אדם והא דמשמע בפרק השואל (ב"מ דף נמ:) דאדם המזיק את ההקדש חייב לשלם קרן יב היינו מדרבנן יג וא״ת והא הקדש יליףיא) מתרומה דכתיב בה (ויקרא כב) כי יאכל פרט למזיקים והתם בתרומה חייב לשלם קרן דמזיק ממון כהן הוא ֹד וי״ל דאע״ג דבתרומה חייב לשלם מ״מ לא מהאי קרא שו מפיק אלא מקרא אחרינא דהוי כגוזל חבירו ומזיקו שו והשתא כולהו נזקין דפטירי בו בהקדש ילפינן מאדס דיותר ראוי לחייב אדם יני המזיק בידים ממזיק ע"י כריית בור או שולח בעירו וא"ת א"כ רעהו דכתב רחמנא למה לי וי"ל דאי לאו דאשכחן בחד דוכתא דפטר רחמנא להדיוט בהקדש לגמרי לא הוה דרשינן כי

בגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק. ואיפכא לא מני

לקנות ב כדאמרינן בפ"ק דבבא קמא (דף ז:) אין לו אלא זיבורית כולן

גובין מן הזיבורית ומיהו אי בשל עולם הן שמין די לר"ע הוה מלי

למימר א דכ"ע מודו דחינו נותן אלא מעידית שיש לו ואינו חייב

למימר כגון דאית ליה למזיק עידית

בינונית וזיבורית וזיבורית דידיה

כעידית דעלמא ועידית דידיה כעידית

דניזק ג ואפילו למאן דאמר בשלו הן

שמין הוה מלי למימר דאיכא בינייהו

כגון דעידית דמזיק כזיבורית דניזק ד

דלמ"דה או כסף או מיטב משלם כסף

לר׳ ישמעאל ולר״ע משלם מיטב שלו ה: 'לר׳

שור רעהו אמר רחמנא ולא שור

לא מוקי לה בשן ורגל שהזיק את

ההקדש דהתם לא כתיב רעהו

ומקרן ליכא למילף שכן אינה מועדת

מתחילתה וגזירה שוה יודתחת נתינה

ישלם כסף לא נתקבלה אלא לענין

מיטב דוקה ולה לענין תשלומין דחי

לכל מילי א״כ נפטרו כולהו ברשות

הרבים וכלים ושור פסולי המוקדשים

וטמון וי"ל כיון דכתיב רעהו תו

ליכא למילף מיטב בשן ורגל שהזיק

את ההקדש מק"ו דהדיוט דאיכא

למיפרך מה להדיוט שכן יפה כחו

לענין קרן וכה"ג פריך בסמוך שכן

יפה כחו בניזקין וכי קאמר אלא

באומר הרי עלי מנה וכו׳ לא בעי

לאוקמא בשן ורגל משום דמנוקין אמקין אסיק אדעתיה שפיר דאיכא

למיפרך שכן יפה כחו אבל מנוקין

אמלוה לא הוה סלקא דעתיה למיפרך

דהא כי מוקי לה כר"ש בן מנסיא לא

פרכינן מה להדיוט שכן יפה כחו

לענין ריבית ואונאה י אנוקין ועוד

יש לומר דכולהו נזקין פטורין בהקדש

כדמוכח בירושלמי בריש פרקא דאמר -

במה אנן קיימין אי בהכשר מקין הא

תנינאם שור רעהו ולא שור של הקדש מ

ואי בנוקי גופו הא תני רבי חייאש

הקדש. תימה אמאי

יאכל פרט למזיק אלא לפטור מחומש לחודיה: **ורבי ע**קיבא סבר דה בר"ש בן מנסיא. ואם תאמר גפ"ק דגבא קמא (דף ה.) דפרכינן וליתני תרי גווני שור ומשני הא תבריה ר"ע לגזיזיה אכתי תיקשי לו דליתני שור דאזיק הדיוט ושור דאזיק הקדש דדינייהו חלוקין אליביה וי"ל דבהקדש לא קמיירי וא"ת אכתי איכא למיפרך מה להדיוט שכן יפה כחו בנוקי אדם ובור תאמר בהקדש שהורע באדם המזיק דכי יאכל פרט למזיק ובור דכתיב (שמות כא) והמת יהיה לו שהמת שלוי") ו"יל דאיכא למיעבד ק"ו הכי מה קרן הדיוט דקיל דתם אינו משלם אלא ח"ל גובה במועד מן העידים קרן הקדש דחמיר לא כ"ש: דערה מאי ק"ו דחקרש. פי' בקונטרם שי הואיל ומן העידית דקאמר ר"ע אניזק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מזיק מזיבורית אם כן מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה דמ"מ איצטריך ק"ו דמשלם ממיטב דניזק ולא מזיבורית דניזק ונראה דה"פ מאי קל וחומר להקדש דלענין לחיובי מזיק בהקדש לא קאמר דהא מרעהו נפקא כדדריש ר״ש בן מנסיא אלא לענין מיטב קאמר ולא הוה ליה לר״ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק״ו כיון שר׳ ישמעאל עצמו היה מודה בכך אי לאו משום דפטר ליה לגמרי וה"ר שלמה מרודוש חירץ דה"פ מאי ק"ו להקדש דשיימיטן בעידית דניזק ולא בדמזיק מי ידעיטן עידית דהקדש שמא יש להקדש עידית בסוף העולם טובה שאין כמוה ועל כרחיך בדמויק שיימינן דלא שייך כלל למישם בדניזק:

ורבי דנחק קאמר וגא אחי גאיפאוגי עליה אלא בהקדש (שם). בפלוגתא דר"ש בן מגסיא ורבגן קמיפלגי. דשמעיה ר"ע לר" שמעאל דלא איירי אלא בהדיוט, אבל בנוקי הקדש פטר ליה, ואמי ר"ע לפלוגי עליה (שם). א"ב מאי לא בא הכתוב. דמשמע דנקרא גופיא פליגי דלא כא הכפוב להכי, אלמא בהדיוט נמי פליגי (שם). רערד מאי ק"ו להקדש. הואיל ומן העידים דקאמר ר"ע אמק קאי ולאקולי אתא דיהיב ליה מוזק בזיבורים, מאי ק"ו להקדש, גריעותא הוי ולר"ע יפה כחו דהקדש בטקין, דאמר דאפילו הוי מזיק מס שקיל הקדש טק שלם ונפקא ליה מרעהו (שם).

יאכל׳ בא לפטור מזיק את התרומה שפטור לגמרי, דאי הוה מחויב בקרן מיחייב נמי בחומש, וקרן דמיחייב משום דלא גרע ממזיק חולין של חברו, הלכך ילפי׳ שפיר הקדש מהיקישא לפטור מזיק הקדש לגמרי. מו*ס' הלה"ב. 1.* במה הצר. מיהו קשה היאך אתי שן מינייהו שיש הנאה להיזקה ובור שתחלת עשייתו לנזק, מיהו בבור נמי איכא קרא דבור פטר בו פסולי המוקדשין וכ״ש הקדש, אבל משן קשה, וי״ל דמאדם לחודיה ידעינן כולהו. מוס׳ הרח״ש.

ממון הלכה א סמג עשיו

מוסף רש"י ר' ישמעאל סבר בדניזק שיימינן. דהל דכתיב בקרא שישלם לו בדמי נזקו מקרקע מיטב, אשדות דניזק קאי ומשלם ליה מזיק דמי נוקו קרקע מזיבורית שלו בשוה נוקו, שהרי הוא כמיטב שדהו של ניוק (ב"ק ה). דר"ע סבר בדמזיק שיימינן. למיטב דקרא, דיהיב ליה מעידית דידיה (שם). אף שדה האמורה למטה של ניזק. והכי קאמר קרא שאם יש למזיק קרקע הדומה לעידית דניזק ישלם לו הימנה שיעור דמי נזקו (שם). מיטב שדהו ישלם דהאיך דקא משלם. דהיינו שדה של מזיק ולא אתי גורה שוה ועקר ליה לקרא (שם). ואהגי קרא. דמשלס מיטב דהאיך דקא משלס דמשלם ממיטב. דידיה, הואיל חבורית שלו לא הויא כעידית דניוק (שם). ולא שור של הקדש. דאס נגח שור של הקדש פטור, והוא הדין לכל שאר נוקין שאם מזיק את ההקדש פטור, לישנא אחרינא להכי נקט שור הקדש ולא מוקי לה באכילת בהמתו שדה הקדש, משום דלה משכחת לה. דאי שדה חרם לכהנים הוי וכשדה הדיוט דמי, וליכא למימר ק"ו להקדש, ושדה הקדש נמי דהוי לנורך בדק הבים, או המקדים פודהו לאלתר או מוכרין אותו לאלמר לאחר, וכשיולא ביובל לכהנים הוי, לכתיב (ויקרא כז) והיה השדה בלאתו ביובל וגו', דלכהנים הוי ואי קודם פדייה אין מעילה בקרקעות, דכל המחובר לקרקע כקרקע דמי (ב״ק וו). וכי תימא קסבר ר"ע בעל חוב שקיל בעידית כניזקין. אפילו הכי לא גמרינן הקדש מיניה, דאיכא למפרך מה לב"ח שכן יפה כחו בניזקין. שההדיוט הוא נוטל בהזיהו מו העידית. הורע כחו בניזקין. דלא שקיל מק מידי (שם ז.). בין תם בין מועד משלם נזק שלם. וקדריש ליה לרטהו הכי שור של רטהו הוא דכי הוי מזיק תם לא משלם אלא חלי מק, אבל אי מזיק שור של הקדש משלם מזיק מק שלם ואפילו חם, וקאמר ר"ע דשקל הקדש

שיעור דמי שורו מעידית

שיימיגן. ולא משלם ליה מזיק אלא זיבורית, הואיל והוא כעידית דניזק דמודה ר"ע לר" ישמעאל דאמר

מיטב שדהו של ניזק, ועידית דקאמר ר"ע עידית